

Een kraal

met een eigen wil

Vaak lees je ergens iets en valt na een poosje het kwartje pas. Dit was het geval met dit koord waaraan acht objecten hangen, bestaande uit verschillende kralen en een ijzeren hanger. De vorige eigenares wist alleen dat het snoer uit het Dogon-gebied in Mali afkomstig was.

Zoiets is voor mij nooit voldoende, maar waar begin je met alleen een paar kralen, verschillend van kleur en materiaal, hangend aan een koordje en misschien de Dogon als aanknopingspunt.

Bladerend in een boek van Jan Babtist Bedaux, *Art of the Dogon*, vond ik een afbeelding van een gelijksoortig koord waar ook acht voorwerpen aan hingen. Het getal acht bleek voor mij het volgende aanknopingspunt te zijn. Verder zoekend in de literatuur en op internet vond ik dat bij de Dogon het getal acht onder andere het aantal, door de hemelgod Ama geschapen, oorspronkelijke voorouders, de *nommo*, symboliseert. Acht voorouders die vier tweelingparen vormen. Van hen stammen de familienamen bij de Dogon af.

Bij de afbeelding boven: Snoer met acht objecten waaronder drie 'binou magarra', facetgeslepen kralen. De transparante en de witte gewonden glaskraal zijn in de 18-19e eeuw gemaakt in het Fichtelgebirge (Duitsland) en misschien als 'binou nommo' gebruikt in een 'Fer noir' snoer (Fer noir is ijzer dat ter plekke uit ijzererts gewonnen wordt). Verder twee ronde kralen van resp. kornalijn (agaat) en kwarts. De bruine kwarts kraal heeft een aan beide zijden taps toelopend gat en heeft de kenmerken van neolithische vervaardiging in het Mauretaanse gedeelte van de Sahara. De ronde kornalijn kraal heeft een rechte boring en werd gemaakt in India.

Nommo

In een door stamoudsten overgeleverd verhaal wordt verteld dat de gestorven achtste nommo door de zevende nommo werd opgegeten. Daarna werden de overgebleven botten in een krachtige waterstroom uitgebraakt, een rivier met zijarmen vormend. De beenderen veranderden in acht kleurige stenen, de *dugue*. Deze stenen worden door priesters om hun hals gedragen. Zo worden de krachten van de nommo op hun nakomelingen overgedragen.

Kedjou

Priesters vertellen dat deze stenen, in de vorm van kralen, alleen maar gevonden kunnen worden. Op deze manier wordt een persoon actief door de kraal als *kedjou* priester uitverkoren. Kedjou betekent degene die ontvangt, helpt en begeleidt. De cultus die deze priesters verzorgen heet *binou* en onderhoudt de harmonie tussen de mens en bovennatuurlijke krachten. Het woord binou wordt ook gebruikt voor een bovennatuurlijke wezen of voorouder die onsterfelijk is. Deze beschermt en wordt in het een orakel geraadpleegd. De gevonden kralen worden *binou dugue* genoemd.

Twee 'binou magarra' kralen van rode jaspis met twee andere kralen, in Mali gevonden.

De binou dugue worden weer onderverdeeld in drie typen:

- binou magarra, kraal gevonden in de grond,
- binou nommo, kraal gevonden in het water,
- binou yamoé, kraal gevonden in de grotten.

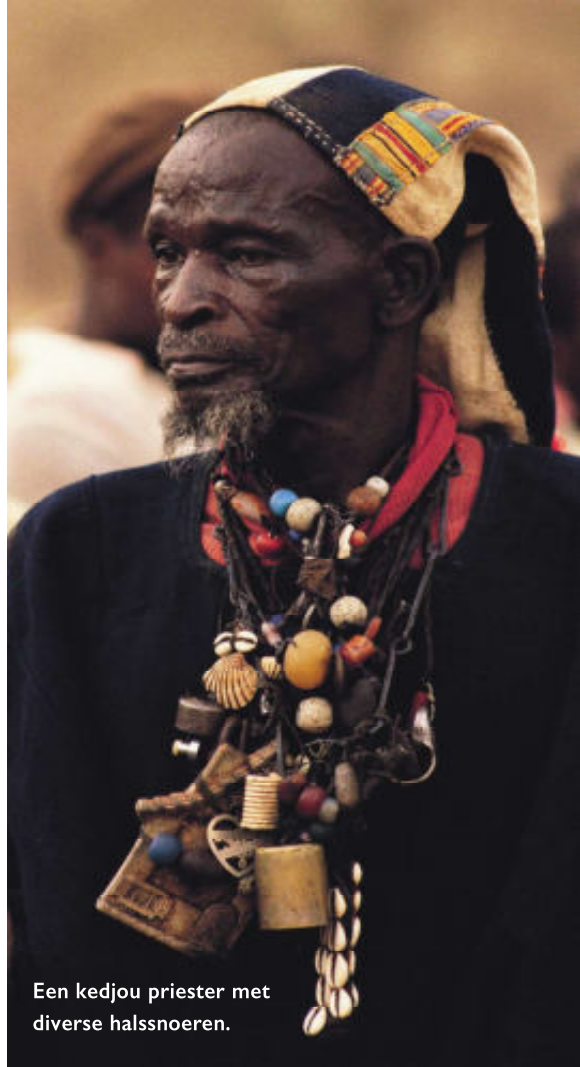
De binou magarra is vaak een in facetten geslepen rode kraal, uit steensoorten zoals kornalijn (agaat) of rode jaspis en later ook van glas.

De binou nommo is een ronde kraal van wit glas met zwarte stippen.

Er zijn geen voorbeelden of verdere beschrijvingen van de binou yamoé bekend.

Op basis van deze gegevens verwacht ik dat met grote waarschijnlijkheid het getoonde snoer toebehoorde aan een kedjou priester. De zeven kralen en de ijzeren pendant samen vormen misschien de acht nommo.

Dit soort kralen wordt dus niet gewoon als versiering gedragen, maar binnen de Dogon cultuur hebben ze een mythische en magische waarde... en een eigen wil. st125811@telfortglasvezel.nl

© Michel Renaudeau

Een kedjou priester met diverse halsnoeren.

Literatuur

- Bedaux, J. B. (2012). *Art of the Dogon*. Brussels: Bedaux Art Editions
- Beek van, W.E.A. (2003). *De Dogonreligie*. Leiden: Rijksmuseum voor Volkenkunde
- Blom, H. (2006). *Dogon images & traditions*. Switzerland: Bassins
- Ezra, K. (1988). *Art of the Dogon: the Lester Wunderman collection*. New York: The Metropolitan Museum of Art
- Griaule, M. (1948). *Dieu d'Eau. Entretiens avec Ogotemmêli*. Paris: Librairie Arthème Fayard
- Marek, T. (2015). *The Bead that Gives Its Power to Priests in Dogon Country*. Portland: The Beadforum

Websites

- Bouju, J. (1997). Nommo, le génie d'eau. Paroles Dogon, Tellem & Nongom, in *OLATS / Afrique Virtuelle* geraadpleegd jan. 2020 https://www.olats.org/africa/projets/gpEau/pouvoir/contrib/contrib_bouju.shtml